

Heel gewone mensen dienen Gods volk: het boek **Rechters**
Studie 3: Gideon & Abimelek
woensdag 11 maart 2020 – **Rechters 6-9**

[1] Inleiding, Gideon en erfenis

1.1 Rechters en het boek

- Het bijbelboek Rechters gaat over de tijd tussen de intocht en verovering onder Jozua enerzijds en de komst van de eerste koning. Rechters is het vervolg op het boek Jozua.
- Eerder hebben we besproken wat een rechter ('richter', Hebreeuws: *sofet*) is, afhankelijk van de persoon en de situatie: verlosser, aanvoerder, rechter, geestelijk leidsman. De rechters die we ontmoeten zijn bepaald niet allemaal modelgelovigen!

Vraag:

- a. Gelden er in het NT (en dus in onze situatie) voorwaarden om een geestelijke taak uit te mogen voeren? Wat moeten we dan met de voorbeelden in Rechters?

1.2 Globaal: rechter en erfenis

- Deze studie gaat over twee hoofdpersonen (al komen er veel andere mensen in voor): Gideon en Abimelech, vader en zoon. Gideon is de rechter, vanwege zijn 'bediening' hoort deze geschiedenis in dit boek. We leren van zijn karakter, zijn missie en hoe hij na zijn overwinning veranderde.
- Abimelech is één van Gideons vele zonen. Profiterend van de *goodwill* van zijn inmiddels overleden vader grijpt hij de macht in Sichem en omgeving. Hij vermoordt zijn broers, op één na: Jotam. Deze Jotam vertelt een verhaal, roept de inwoners van Sichem op hun handen af te trekken van Abimelech. Er ontstaat verwijdering tussen Sichem en Abimelech, en allerlei verwickelingen leiden tot de vernietiging van Sichem en de dood van Abimelech.
- De nasleep van de bediening van Gideon stelt ons voor ernstige vragen: Wat had Gideon te maken met deze nasleep? Wat zegt het gedrag van Abimelech over de instelling van zijn vader? En wat moeten we überhaupt leren van deze chaotische verhalen?

1.3 Omstandigheden en topografie

- De vijanden van Gods volk zijn de Midjanieten, die samenwerken met Amalekieten en nog andere woestijnvolken uit het oosten (6:3).
- Van Israël zijn met name de stammen Manasse en Efraïm betrokken (6:35; 7:24,25), met daarnaast een bijrol voor Aser, Zebulon en Naftali. Een negatieve rol speelt de stam Gad (Sukkot en Penuël liggen in dat gebied).
- De gebeurtenissen spelen zich vooral in Noord-Israël af. Ofra (6:11) ligt in of bij de vlakte van Jizreël (6:33).
- Sichem (8:31; 9:1v) ligt halverwege het Meer van Galilea en de Dode Zee, ten westen van de Jordaan; de Gerizim (9:7) ligt vlak bij Sichem. Sukkot en Penuël liggen op dezelfde hoogte ten oosten van de Jordaan (8:5v; 8:8v).

1.4 Indeling

- We verdelen in deze studie de geschiedenis in drie delen:

Gideon en Abimelech		
1	6:1 – 7:14	Roeping en voorbereiding
2	7:15 – 8:21	De strijd
3	8:22 – 9:57	Nasleep: Afgoderij, heerszucht en broederstrijd

Namen in Rechters 6 - 9

Israëlieten

- Gideon ('Jerubbaäl'), zoon van Joas, uit Ofra
- Gideons knecht Pura
- Jeter, oudste zoon van Gideon
- Abimelech, zoon van Gideon en een bijvrouw, uit Sichem
- Jotam, jongste zoon van Gideon
- Zebul, stadscommandant van Sichem
- Gaäl, zoon van Ebed, opponent van Abimelech

Midjanieten

- Oreb en Zeëb, legeraanvoerders van Midjan
- Zebach en Salmunna, koningen van Midjan

[2] Roeping en voorbereiding (6:1 – 7:14)

2.1 Het juk van Midjan (6:1-10)

- Vanwege afgoderij (6:10) geeft de HEER zijn volk in macht van Midjan en consorten. Zeven jaar lang wordt het volk geterroriseerd (6:2) en leeggeplunderd, met bittere armoede als gevolg (6:1-6).
- Er vindt een soort inkeer plaats (6:7), waarop de HEER een profeet stuurt.

Vragen:

- b. Waarom worden er in 6:5 sprinkhanen en kamelen genoemd?
- c. Wat is de boodschap van de profeet? Wat zegt dat over de inkeer van de Israëlieten?

2.2 De engel van de HEER in Ofra (6:11-24)

- De HEER stuurt zijn engel naar Ofra, waar hij plaatsneemt onder de plaatselijke terebint. Hij vertoont zich aan Gideon, die bezig is tarwe te dorsen in een wijnpers.
- Er ontstaat een gesprek naar aanleiding van de groet van de engel: 'De HEER zij met je, dappere krijgsman.' Gideon kan de situatie moeilijk rijmen met de bijstand van de HEER (6:12,13).
- Het is bijzonder om te zien dat Gideon een dappere krijgsman wordt genoemd (6:12), en dat hij de opdracht krijgt om zich dapper te gedragen (6:14). Hij krijgt ook te horen wat de bron is van zijn kracht en dapperheid.
- Gideon maakt een maaltijd voor de engel klaar. Die maaltijd wordt aanvaard als een offer.

Vragen:

- d. Waarom is het niet handig om in een wijnpers te dorsen? Waarom doet Gideon het toch?
- e. Wat leren we in vers 13 en 14?
- f. Wat is de bron (moet de bron zijn) van Gideons dapperheid?
- g. Er wordt verondersteld dat de engel in dit gedeelte dé Engel van de HEER is: een verschijning van de HEER zelf. Welke aanwijzingen vinden we hier voor deze gedachte?

2.3 Actie tegen Baäl en Asjera (6:25-32)

- Voordat er tegen de Midjanieten gevochten wordt, moet Gideon eerst wat anders doen. Hij moet dicht bij huis 'grote schoonmaak houden'. Er moet een altaar voor Baäl gesloopt worden, en een Asjerapaal omgehakt worden.
- Baäl was de Kanaänitische hoofdgod, die in verschillende uitvoeringen vereerd werd; Baäl betekent 'heer'. Asjera was een vruchtbaarheidsgodin; de cultus ging gepaard allerlei ontucht. Er wordt vermoed dat Asjerapalen feitelijk fallussymbolen waren.

Vragen:

- h. Waarom is het belangrijk dat Gideon eerst deze klus klaart, vóór de strijd begint? Welke geestelijke lessen leren we?
- i. Waarom laat de HEER Gideon een stier van zijn vader offeren bij deze schoonmaakactie?
- j. Wat vind je van Joas' reactie op deze geschiedenis?

2.4 Invasie en mobilisatie (6:33 – 7:8)

- De eigenlijke missie (bediening) van Gideon begint als de Midjanieten c.s. hun jaarlijkse strooptocht-veldtocht beginnen. Dat ze zich legeren in het hart van Noord-Israël laat zien wat voor militair overwicht ze bezitten.
- De Geest van de HEER komt over Gideon en hij mobiliseert met de ramshoorn als eersten zijn familieleden, vervolgens zijn stamgenoten; daarna worden mannen uit Aser, Zebulon en Naftali opgeroepen.
- Vóór de strijd begint vraagt Gideon God twee keer om een teken: de vacht op de dorsvloer. Prachtig om te zien hoe God Gideons gebeden verhoort en begrip toont voor zijn onzekerheid.
- Na deze tekens gaat Gideon met zijn leger op pad. Het eerste wat de HEER hem laat doen is zijn leger decimeren: van 32.000 naar 300 man. Eerst mogen alle bange mannen inrukken (Gideon mag niet weg). Daarna alle mannen die bij het drinken knielden en hun mond in het water het water staken.

Bange dienstknechten

We zien in de Bijbel vaker dat God mensen roept die niet overlopen van zelfvertrouwen, of die zelfs tegenstribbelen. We leren een belangrijke les: een taak vervullen kan nooit in eigen kracht. Afhankelijkheid en vertrouwen zijn absolute voorwaarden. Zodra mensen denken dat ze het wel kunnen – dan gaat het vaak mis.

Vragen:

- k. Waarover precies was Gideon onzeker? Hoe geestelijk volwassen vind je Gideons verzoeken om een teken?
- l. Is het nu nog de bedoeling dat we de Heer om een teken vragen?
- m. Noem nog een paar mensen die bang waren, en door God gebruikt zijn.

[3] De strijd (7:15 – 8:21)

3.1 De aanval (7:9-22)

- De laatste voorbereiding is een verkenning door Gideon en zijn knecht Pura. Ze sluipen het kamp van Midjan binnen en horen op een speciale manier een boodschap van de HEER.
- De aanval wordt uitgevoerd met een minilegertje. De overwinning wordt behaald doordat er een enorme verwarring ontstaat in het leger van Midjan.

Vragen:

- n. Wat was de functie van de nachtelijke verkenningstocht? Wat vind je van de manier waarop de HEER met zijn knecht Gideon omgaat?
- o. Is de overwinning te danken aan Gideons slimme tactiek of aan een ingrijpen van de HEER?
- p. Wat vind je van de strijdkreet 'Voor de HEER en voor Gideon!' (7:18,20)?
- q. Hoe kwam Gideon aan zoveel ramshoorns? Welke les zit hier verstopt?

3.2 De achtervolging (7:23 – 8:21)

- o Er worden heel wat meer woorden besteed aan de achtervolging dan aan de aanval op het kamp. Het leger dat eerst naar huis gestuurd is, wordt opnieuw opgeroepen. Ook worden Efraïmieten opgeroepen om de Midjanieten de pas af te snijden.
- o De Efraïmieten doden Oreb en Zeëb, de legeraanvoerders van Midjan. Vervolgens mopperen ze een beetje over het feit dat zij in eerste instantie niet bij de oorlog betrokken waren.
- o Het keurkorps van Gideon trekt de Jordaan over, achter de vluchtende Midjanieten aan. Ze vragen steun aan de inwoners van Sukkot, en vervolgens aan de inwoners van Penuël. In beide gevallen tevergeefs.
- o Gideon krijgt Zebach en Salmunna, de koningen van Midjan te pakken. Onderweg naar huis neemt hij maatregelen tegen de inwoners van Sukkot en Penuël. De koningen worden gedood. Bijkomend motief: Zebach en Salmunna hebben Gideons broers gedood.

Vragen:

- r. Wat vind je van het verwijt van de Efraïmieten? Wat vind je van Gideons antwoord?
- s. Waarom willen Sukkot en Penuël Gideon en zijn mannen niet steunen? Hoe beoordeel je hun houding? Hoe beoordeel je hun houding als je meeneemt dat Gideon Gods werk aan het doen was?
- t. Wat vind je van de manier waarop Gideon naderhand optreedt tegen Sukkot en Penuël?
- u. Welke motieven spelen een rol bij Gideon in zijn behandeling van Zebach en Salmunna (8:18-21)?

[4] Afgoderij, heerszucht en broederstrijd (8:22 – 9:57)

4.1 Gideon na de strijd (8:22-32)

- o Israël heeft onder leiding van Gideon veertig jaar geen last van Midjan – als we 8:28 zo mogen begrijpen.
- o Na de overwinning blijkt Gideon heel populair in Israël. Hem wordt de troon aangeboden: de mogelijkheid om een dynastie te stichten. Gideon weigert, maar maakt wel gebruik van het positieve sentiment. Hij vraagt en krijgt goud uit de buit op Midjan, en begint een eigen cultus, in zijn woonplaats Ofra.
- o Behalve een eigen cultus verwerft Gideon zich ook een flink aantal vrouwen, en krijgt zo de nodige nakomelingen. Eén van die nakomelingen is Abimelech ('mijn vader is koning'), zoon van een bijvrouw (maitresse) in Sichem.

Vragen:

- v. Welke positieve zaken worden er van Gideon verteld in dit gedeelte (zie ook 9:33-35)? Wat is er negatief?
- w. Welke gevaren voor leiders herken je in dit gedeelte? Op welke gebieden lijkt Gideon kwetsbaar? Welke lessen leren we?
- x. Welke minder positieve ontwikkelingen in het karakter en het gedrag van Gideon zag je hiervoor al? Wat leer je hier over zijn karakter?

4.2 Abimelech en Jotam (8:33 – 9:21)

- Dit gedeelte laat impliciet zien dat Gideon als rechter, ook na de strijd tegen Midjan, een positieve invloed had op Israël (8:33-35).
- Na het overlijden van Gideon ziet zijn zoon Abimelech z'n kans schoon: hij grijpt de macht en laat zich tot koning uitroepen, van Sichem en omstreken (9:6). Daartoe gebruikt hij slinkse argumenten, machtspolitiek en bruut geweld: moord op zijn broers (9:1-5).
- Eén broer ontsnapt aan de dood: de jongste, Jotam. Jotam beklimt de berg Gerizim (vgl. Deut. 27:11) en vertelt daar luidkeels een parabel ('gelijkenis') waarin hij de slechtheid van Abimelech en de domheid van de Schemieten laat zien (9:7-15). Hij voorspelt dat het verkeerd zal gaan tussen Abimelech en de inwoners van Sichem en Bet-Millo (9:16-20).

Vragen:

- y. Wat leren we van Jotam over democratie (9:8v) en over heersen?
- z. Waarom roept Jotam vanaf de Gerizim?

4.3 Het einde van Abimelech (9:22-57)

- Deze chaotische afloop van de geschiedenis behandelen we heel kort. Er ontstaat onenigheid tussen de inwoners van Sichem en Abimelech (9:22-25). De Schemieten geven hun vertrouwen aan een zekere Gaäl (9:26v). Abimelech krijgt te horen wat er achter zijn rug gebeurt en laat zich verleiden tot een campagne tegen Sichem en verslaat Gaäl en zijn legertje (9:30-41). Vervolgens trekt Abimelech ten strijde tegen de Schemieten door wie hij zich verraden voelt. Hij vernietigt Sichem, doodt de inwoners van het nabijgelegen Migdal-Sichem (9:42-49) en belegert de versterkte toren van Tebes. Daar komt Achimelech om (9:50-55).
- In 9:56-57 lezen we het (profetisch) commentaar van de schrijver van Rechters: God greep in en vergold het onrecht van Abimelech en dat van de Schemieten.

Vragen:

- aa. In welke geschiedenis wordt later de manier waarop Abimelech sterft, aangehaald?
- bb. Welk verband zie je tussen Abimelechs optreden en zijn vader? Wat leren we over leiderschap? Over het dragen van verantwoordelijkheid onder Gods volk?

SAMENVATTING

- Gods volk is ontrouw en de HEER geeft hen in macht van de Midjanieten. Als ze tot de HEER roepen, roept Hij Gideon uit de stam Manasse. Gideon lijkt niet erg op de dappere held die hij in Gods ogen is.
- De HEER heeft begrip voor zijn aarzelingen en laat zien dat Hij degene is die de overwinning geeft. Midjan wordt verslagen en er breekt een tijd van vrede aan.
- Na de strijd ontpopt Gideon zich tot een leider die ook zwakke kanten heeft. Na zijn dood grijpt één van zijn vele zonen de macht en laat een karikatuur zien van leiderschap zoals God dat bedoeld heeft. Tot schade voor hemzelf en voor Gods volk.

[5] Huiswerk: voorbereiding voor 8 april 2020

Rechters studie 4: Jefta & nog vijf rechters

We gaan verder lezen in Rechters. We denken na over Jefta en een paar onbekendere rechters

- Lees Rechters 10-12.
- Wat is bekend, wat is onbekend? Wat spreekt je aan, wat lijkt vreemd?